

Ενότητα 4η : Ο κόσμος γύρω μας

Ρήματα σε -ίζω	21
Ρήματα σε -ώνω	21
Ουδέτερα ουσιαστικά	22
Το τελικό -ν	23
Τονισμός μονοσύλλαβων λέξεων ή, πού, πώς	23
Σύνθετες λέξεις	16

Ρήματα σε -ίζω

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ίζω γράφονται με ι.

πχ: αρχίζω, χτενίζω, αγγίζω, γυρίζω

Το -ι της κατάληξης -ίζω διατηρείται σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας.

πχ: γυρίζω - γυρισμός - γύρισμα
σκαλίζω - σκαλιστήρι - σκάλισμα

Όμως **εξαιρούνται** τα ρήματα: δακρύζω, γογγύζω, κελαρύζω, αναβλύζω, κατακλύζω, δανείζω, αθροίζω, πήζω, πρήζω

Ρήματα σε -ώνω

Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώνω γράφονται με ω.

πχ: τεντώνω, απλώνω, στεγνώνω, παγώνω

Το -ω της κατάληξης -ώνω διατηρείται σε όλες τις λέξεις της ίδιας οικογένειας.

πχ: στρώνω - στρώμα - στρώσιμο
ανακυκλώνω - ανακύκλωση - ανακυκλωμένο

Ουδέτερα ουσιαστικά

Τα ουδέτερα ουσιαστικά έχουν συνήθως καταλήξεις σε **-ο**, **-ι** και **-υ**.
 πχ: το βιβλίο, το παιδί, το βράδυ

Κλίση ουδέτερων ουσιαστικών

Ενικός Αριθμός			
Ονομαστική	το δέντρο	το ψωμί	το βράδυ
Γενική	του δέντρου	του ψωμιού	του βραδιού
Αιτιατική	το δέντρο	το ψωμί	το βράδυ
Κλητική	- δέντρο	- ψωμί	- βράδυ
Πληθυντικός Αριθμός			
Ονομαστική	τα δέντρα	τα ψωμιά	τα βράδια
Γενική	των δέντρων	των ψωμιών	των βραδιών
Αιτιατική	τα δέντρα	τα ψωμιά	τα βράδια
Κλητική	- δέντρα	- ψωμιά	- βράδια

Προσοχή: Τα ουδέτερα ουσιαστικά που τελειώνουν σε **-ι** γράφονται με **-ι** εκτός από τα: βράδυ, δάκρυ, δίχτυ, δόρυ, οξύ και στάχυ που γράφονται με **-υ**.

Προσοχή στον τονισμό!

✓ Όταν τα ουδέτερα ουσιαστικά σε **-ο** τονίζονται στην τελευταία (πχ: το κιλό) ή την προτελευταία (το πιάτο) συλλαβή τότε και σε όλες τις πτώσεις τονίζονται όπως στην ονομαστική του ενικού.

πχ: το κιλό - του κιλού, τα κιλά - των κιλών

το πιάτο - του πιάτου, τα πιάτα - των πιάτων

✓ Όταν τα ουδέτερα ουσιαστικά σε **-ο** τονίζονται στην τρίτη ή τέταρτη από το τέλος συλλαβή (πχ: το πρόσωπο) τότε και σε στη γενική ενικού και πληθυντικού κατεβάζουν τον τόνο κατά μια συλλαβή. (Υπάρχουν ωστόσο ορισμένες εξαιρέσεις όπως π.χ. οι σύνθετες λέξεις: το λυκόσκυλο)

πχ: το πρόσωπο - του προσώπου, τα πρόσωπα - των προσώπων

το λυκόσκυλο - του λυκόσκυλου, τα λυκόσκυλα - των λυκόσκυλων

✓ Τα ουδέτερα ουσιαστικά σε **-ι** και **-υ** στη γενική ενικού και πληθυντικού τονίζονται στην τελευταία συλλαβή.

πχ: το παιδί - του παιδιού, τα παιδιά - των παιδιών

το βράδυ - του βραδιού, τα βράδια - των βραδιών

Το τελικό -ν

Οι λέξεις **τον, στον, αυτόν, την, στην, έναν, δεν, μην** κρατούν το τελικό -ν όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από:

- φωνήεν (α, ο, ω, η, ι, ε) ή
- από τα σύμφωνα: κ, π, τ, ξ, ψ, μπ, γκ, ντ, τσ, τζ.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις δεν κρατούν το -ν.

πχ: τον άνθρωπο, την κιθάρα, τον γκρεμό

αλλά: τη ζωή, τη θάλασσα, το φίλο

Τονισμός των μονοσύλλαβων λέξεων ή, πού, πώς

Κανονικά οι μονοσύλλαβες λέξεις (δηλαδή οι λέξεις που έχουν μόνο μία συλλαβή) δεν τονίζονται. Εξαιρούνται όμως οι λέξεις:

α) ο διαζευκτικός σύνδεσμος "ή"

πχ: Θα ταξιδέψεις με πλοίο ή με αεροπλάνο;

β) τα **πού** και τα **πώς**

1) όταν βρίσκονται σε ευθεία ερώτηση:

πχ: Πού θα πας;

Πώς θα πας;

2) όταν βρίσκονται σε πλάγια ερώτηση

πχ: Θέλω να μου πεις πού είσαι.

Εξήγησέ μου πώς ήρθες.

3) Στις εκφράσεις "πού και πού" και "πώς και πώς"

πχ: Πού και πού πάω στο σπίτι της γιαγιάς μου.

Περίμενα πώς και πώς αυτή τη μέρα.